

Ewa Popławska-Bukało

konserwator zabytkoznawca
Narodowy Instytut Dziedzictwa

conservator-restorer and monument expert
National Institute of Cultural Heritage

Odnaleziony plan miasta lasu Śródborowa jako przyczynek do badań nad rozwojem przestrzennym i zabudową miasta Otwocka¹

The discovered plan of the forest city of Śródborów as a contribution to the research on spatial development and the development of the town of Otwock¹

Abstrakt

Śródborów należał do podwarszawskich osiedli o charakterze letniskowo-uzdrowiskowym, założonych przed 1939 r. wzdłuż linii Kolei Nadwiślańskiej w tzw. paśmie otwockim. W 1932 r. znalazł się w granicach miasta Otwocka. Artykuł nie tylko prezentuje odnaleziony przez autorkę nieznanymi i dotychczas niepublikowany plan miasta parku leśnego Śródborowa, autorstwa architekta Zdzisława Kalinowskiego, ale jest także próbą odpowiedzi na pytanie, czy Śródborów urzeczywistniał ideę zapoczątkowaną w Anglii pod koniec XIX w. przez Ebenezera Howarda. Na podstawie powyższego planu (sporządzonego w 1922 r.) można stwierdzić, czy koncepcja osiedla została zrealizowana i w jakim stopniu, a także czy osiedle to zachowało do dzisiaj swój pierwotny kształt urbanistyczny i pierwotną zabudowę. W artykule zostały przedstawione zagadnienia historyczne, urbanistyczno-architektoniczne i krajobrazowe, opracowane na podstawie rozległych kwerend archiwalnych.

Słowa kluczowe: plan parcelacji, architekt Zdzisław Kalinowski, miasto ogród, miasto las, Śródborów, Otwock

Abstract

The town of Śródborów was a summer settlement and health resort situated near Warsaw, established before 1939 along the Nadwiślańska Railway line in the so-called Otwock zone. In 1932 it was incorporated into the borders of the town of Otwock. The article not only presents the so far unknown and unpublished plan of the forest-park city of Śródborów designed by architect Zdzisław Kalinowski, discovered by the author, but it is also an attempt to answer the question whether Śródborów implemented the idea started in England at the end of the 19th century by Ebenezer Howard. On the basis of the above plan (drawn up in 1922) it can be concluded whether the concept of the settlement was implemented and to what extent, as well as whether the settlement has retained its original urban shape and original development. The article presents historical, urban-architectural and landscape issues, conducted on the basis of extensive archival queries.

Keywords: land parcelling plan, architect Zdzisław Kalinowski, garden city, forest city, Śródborów, Otwock

Ewa Popławska-Bukało – konserwator zabytkoznawca, absolwentka Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pracownik Działu Analiz Konserwatorskich NID; autorka publikacji z dziedziny ochrony zabytków, dokumentacji historyczno-konserwatorskich, inwentaryzacji architektonicznych oraz specjalistycznych opinii.

Ewa Popławska-Bukało – conservator-restorer and monument expert, graduate of the Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University in Toruń, employee of the Preservationist Expertise and Analysis Department of the National Institute of Cultural Heritage; author of publications on the preservation of historical monuments, historical and conservation documentation, architectural inventories and specialist opinions.